

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 2

Суми
Сумський державний університет
2020

СЕКЦІЯ 9
КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНОЛОГІЯ, КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ
ПРАВО

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬСЯ
ПРИВАТНИМ ЛІКАРЕМ

Бондаренко О. С.

*к. ю.н., старший викладач кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

Правовою підставою юридичної відповідальності приватного лікаря за корупційні злочини (тобто суспільно небезпечні діяння, які посягають на охоронювані кримінальним законом відносини у сфері надання публічних послуг, за вчинення яких суб'єкт злочину притягається до встановленої кримінальним законом відповідальності [1, с. 37]) є Кримінальним кодексом України (далі – КК України). Так, кримінально караними законодавець називає зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365-2 КК України) та підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368-4 КК України). Суб'єктом цих злочинів є особа, що надає публічні послуги. Публічні послуги – це послуги, що надаються публічним сектором (тобто органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями державної та комунальної форми власності), а в окремих випадках – приватним сектором під відповідальність публічного сектору (публічної влади) і, як правило, за рахунок публічних коштів (тобто коштів державного і місцевих бюджетів)» [2, с. 43]. Публічні послуги характеризуються такими ознаками: вони спрямовані на захист та забезпечення умов для реалізації суспільних інтересів, прав та інтересів юридичних та фізичних осіб; породжують наслідки правового характеру; порядок і форма їх надання визначені державою чи органом місцевого самоврядування [3, с. 862]. Відповідно до ч. 1 ст. 3 Закону України «Про Основи законодавства України про охорону здоров'я» медичною послугою є послуга, що надається пацієнту закладом охорони здоров'я або фізичною особою-підприємцем, яка зареєстрована та одержала в установленому законом порядку ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, та оплачується її замовником. Замовником послуги з медичного обслуговування населення можуть бути держава, відповідні органи місцевого самоврядування, юридичні та фізичні особи, у тому числі пацієнт [4].

Стосовно об'єктивної сторони аналізованих корупційних злочинів, то нею є експліцитна сторона злочину. Вона визначає суть злочину; спосіб його вчинення; умови,

місце, час, обстановку вчинення злочину, використанні засоби чи знаряддя [1, с. 15]. Так, за своєю суттю злочини, відповідальність за вчинення яких, передбачена ст. 365-2 КК України та ст. 368-4 КК України, вчиняються в активній формі, тобто шляхом дії: зловживання повноваженнями та прийняттям пропозиції, прийняттям обіцянки та одержанням неправомірної вигоди. Поняття «зловживання повноваженнями» не є новим для кримінального закону, проте, з огляду на системні та комплексні зміни антикорупційного законодавства, потребує детального аналізу. У кримінально-правовій літературі зазначається, що зловживання повноваженнями – це реалізація фактичних та юридичних можливостей, вчинена всупереч меті, задачам, інтересам законної діяльності, коли діяння хоча й вчиняються в межах наданих повноважень, однак незаконно, або умисне не вчинення певних дій, які суб'єкт злочину повинен був і міг вчинити. На відміну від перевищення влади та службових повноважень, зловживаючи повноваженнями, особа не виходить за межі відповідних прав та повноважень [5, с. 308]. Що ж до сутності поняття «повноваження», то на думку, П. М. Любченка, ними є права та обов'язки, якими наділений конкретний спеціальний суб'єкт і саме за допомогою конкретних повноважень особа, яка надає публічні послуги, має реалізовувати відповідну компетенцію, якою у свою чергу є сукупність предметів відання та повноважень [6, с. 28]. Злочин, передбачений ст. 365-2 КК України, є закінченим з моменту заподіяння істотної шкоди охоронюваним законом правам або інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам юридичних осіб. Істотною шкодою необхідно вважати таку шкоду, яка в сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян. Тобто, з огляду на формулювання сутності поняття «істотна шкода», законодавець тлумачить її виключно крізь матеріальну (грошову) форму. Так, А. В. Савченко пропонує під істотною шкодою розуміти: 1) втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права (реальні збитки); 2) доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене (упущена вигода). При цьому розмір грошового відшкодування моральної шкоди не може включатися у зміст істотної шкоди (а так само і тяжких наслідків) [7, с. 92].

Особливий науковий інтерес, безперечно, становить тлумачення понять «пропозиція» та «обіцянка», що є відносно новими для кримінального закону. Так, під прийняттям пропозиції неправомірної вигоди необхідно розуміти згоду приватного лікаря з приводу наміру на передачу або надання йому неправомірної вигоди за вчинення чи не вчинення будь-якої дії з використанням наданої йому влади чи службового становища і може бути здійснене в будь-якій формі (усній, письмовій, SMS-повідомленням тощо) [8,

с. 42]. Відповідно, прийняття приватним лікарем обіцянки щодо надання йому неправомірної вигоди полягає у виявленні ним згоди (бажання) прийняти (одержати) таку вигоду у відповідь на висловлення особою, яка її обіцяє, наміру її надати з повідомленням про час, місце та спосіб надання такої вигоди та передбачає коригування суми, форми чи виду неправомірної вигоди [9, с. 26].

Передбачення кримінальної відповідальності за сам лише факт прийняття пропозиції (обіцянки) неправомірної вигоди позбавляє можливості приватного лікаря в подальшому відмовитись від своїх злочинних намірів. Тому не виключені випадки, коли приватний лікар може погодитися прийняти обіцянку неправомірної вигоди: обумовити розмір неправомірної вигоди, узгодити час і місце зустрічі тощо, а у подальшому передумати та не чинити жодних дій для її отримання. Водночас, якщо факт прийняття ним обіцянки неправомірної вигоди буде зафіксований правоохоронними органами, засобами аудіо-, відеоконтролю, показаннями свідків тощо, відповідно до положень КК України, він буде притягнений до кримінальної відповідальності як за вчинення вже закінченого корупційного злочину [10, с. 180].

З огляду на викладене вище, об'єктивна сторона корупційних злочинів, що вчиняються приватним лікарем виражається у діянні, що має активну форму, характеризується наявністю істотної шкоди, а ці злочини в цілому мають формальний склад.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Захарчук О. З. Нормативне закріплення корупційних злочинів за законодавством України та їх класифікація. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки : збірник наукових праць*. 2015. № 813. С. 33–38.
2. Хавронюк М. І. Науково-практичний коментар до Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції». К. : Атіка, 2011. 424 с.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. К. : Юрінком Інтер, 2017. 1104 с.
4. Основи законодавства про охорону здоров'я : Закон України від 19 лис. 1992 р. №2801-12; ред. станом на 30 січ. 2018 р. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1993. № 4. Ст. 19. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
5. Рябенко М. В. Зловживання повноваженнями аудитора у складі злочину, передбаченому статтею 365-2 Кримінального кодексу України. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 1. С. 307–310.
6. Любченко П. М. Організаційно-господарські повноваження : проблеми теорії і

практики. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2013. № 2. Т. 2. С. 28–31.

7. Савченко А. В. Корупційні злочини (кримінально-правова характеристика): навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2016. 168 с.

8. Шумейко Д. О. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою: проблеми правової кваліфікації. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 1. С. 39–51.

9. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг : навч.-практ. посіб. Х. : Право, 2014. 232 с.

10. Желік М. Співвідношення понять «прийняття пропозиції» та «прийняття обіцянки» за кримінальним правом України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 9. С. 179–182.

ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАННЯ ЗАСУДЖЕНИХ

Сиротенко В. М.

Студентка III курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Бондаренко О. С.

к. ю. н., старший викладач кафедри КПДС ННІ права

Сумського державного університету

Освіта – це один із важливих соціальних інститутів, який відіграє визначальну роль у становленні людини як особистості. Крім того, освіта, певним чином, являє собою спосіб передачі знань, навичок, досвіду у вирішенні різноманітних життєвих питань. Саме через те, що засуджені в подальшому, наприклад, коли будуть звільнені з установ виконання покарань, обов'язково зазнають тих чи інших проблем, оскільки вони в суспільстві будуть вважатися вигнанцями, освіта, а точніше, ті знання, які вони отримують, є важливим чинником їхнього нормального існування в соціумі.

Конституція України передбачає, що кожна людина має право на освіту [1]. Закон України «Про освіту» гарантує це право незалежно від віку, статі, раси, стану здоров'я, інвалідності, громадянства, національності, політичних, релігійних чи інших переконань, кольору шкіри, місця проживання, мови спілкування, походження, соціального і майнового стану, наявності судимості, а також інших обставин та ознак [2]. Тобто, можемо зазначити, що особи, після їх засудження, не перестають бути людьми, тому не позбавляються права на освіту. Вони, як і звичайні громадяни, потребують дотримання і захисту їхніх прав.